

§ 35 zák. č. 26/1929 v doslovu zákona č. 117/1934 Sb. z. a n. k nabytí nároku na výbavné. Její škoda z opominutí žalované firmy jí vzešla činí 3.960 Kč a vymáhá ji proto žalobou. V odvolacím řízení doplnila žalobkyně tento svůj přednes ještě tvrzením, že již od 13. června 1930 byla zaměstnána u různých zaměstnavatelů a že by její celková započítatelná doba příspěvková byla činila 60 měsíců, kdyby ji žalovaná firma nebyla opožděně přihlásila k pensijnímu pojištění. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Na žalobkyni bylo, aby v tomto sporu dokázala, že se žalovaná firma dopustila opominutí, z kterého jí vznikla škoda v zažalované výši. Že se žalovaná firma dopustila opominutí, nepřihlásivši žalobkyni včasné podle § 5 zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. k pensijnímu pojištění, stalo se nesporným, a jde o to, zda škodlivé následky tohoto opominutí jest posuzovati podle doslovu § 12 zákona č. 26/1929 Sb. z. a n., jak uplatňuje žalovaná firma, či podle zákona č. 117/1934 Sb. z. a n., jak rozhodl odvolací soud, ježto podle doslovu § 12 zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. bylo by žalobkyni započísti celou dobu příspěvkovou, dodatečně přihlášenou, kdežto podle § 12 zákona č. 117/1934 Sb. z. a n. lze z ní započísti nejvýše dvanáct měsíců. Nárok na započtení dodatečně přihlášené příspěvkové doby jest závislý podle právě dotčených zákonů na splnění dvou předpokladů, a to především na dodatečné přihlášce k pensijnímu pojištění a dále na zaplacení příspěvků za dobu dodatečně přihlášenou. Rozsah nároku na započtení je proto posuzovati podle doby, kdy byly splněny oba řečené předpoklady. Prvý předpoklad splnila žalovaná firma i podle žalobkynina přednesu ještě za platnosti ustanovení § 12 zákona č. 26/1929 Sb. z. a n., kdežto druhý předpoklad byl splněn teprve za účinnosti ustanovení § 12 zákona č. 117/1934 Sb. z. a n., neboť žalovaná firma připustila, že zaplatila příspěvky za dodatečně přihlášenou dobu příspěvkovou (19 měsíců) teprve v srpnu a září 1934, tudíž po 1. červenci 1934, kdy nabyl účinnosti zákon č. 117/1934 Sb. z. a n. Splnila tudíž žalovaná firma svou přihlašovací povinnost ve všech částech teprve po účinnosti tohoto zákona a jest právní účinky opožděné přihlášky jako právní následky prodlení žalované firmy posuzovati podle tohoto zákona, který dopouští započtení jen do výše dvanácti měsíců (§ 12, odst. 1, dotčeného zákona), jak správně uznal odvolací soud. Zavinila tudíž žalovaná firma, že žalobkyni nebyla započtena celá doba, dodatečně k pensijnímu pojištění přihlášená, a že z tohoto důvodu žalobkyně nedosáhla šedesáti příspěvkových měsíců, aby měla nárok na výbavné. Žalobkyni se tím podařilo prokázati všechny předpoklady jejího nároku na náhradu škody.

Čís. 15860.

Odporovatelnost převodu zástavního práva uvolněného zánikem knihovního dluhu na jinou pohledávku (t. zv. vlastníkovy hypoteky).

(Rozh. ze dne 25. února 1937, Rv II 166/35.)

Podle dlužního úpisu ze dne 12. ledna 1931 vyplatila žalovaná záložna vlastníkově zavazené nemovitosti Antonínu O-ovi st. 20.000 Kč jako zápůjčku a byla tato pohledávka knihovně zajištěna v pořadí uvolněného zástavního práva pro zaplacenou pohledávku První o. záložny v B., které bylo na žalovanou převedeno. Žalobkyně tvrdí, že byla uzavřením této zápůjčky u žalované a vkladem zástavního práva pro tuto zápůjčku v pořadí zaplacené pohledávky První o. záložny v B. zkrácena, neboť hledíc na to, že ona pohledávka byla vložena v pořadí před její pohledávkou, nemůže býti její pohledávka uspokojena z prodeje nemovitosti dlužníka, který zápůjčku sjednal a dal souhlas k vkladu zástavního práva jen v úmyslu zkrátiti věřitele a zvláště žalobkyni. Žalovaná nevyplatila zápůjčku dne 12. ledna 1931, nýbrž ve skutečnosti teprve po 22. květnu 1931. Ježto v té době bylo na polovině Antonína O-a složeno několik pohledávek jiných zástavních věřitelů a poznamenáno zavedení dražebního řízení, byl a musil býti z pozemkové knihy, ze znění dlužního úpisu a postupu při uzavírání zápůjčky a při jejím proplacení žalované znám úmysl dlužníkův zkrátiti věřitele, a že také zápůjčku uzavírá jen na oko. Jest prý proto dlužní úpis ze dne 12. ledna 1931 a vklad práva zástavního pro pohledávku žalované v pořadí zaplacené pohledávky První o. záložny v B. odporovatelný podle § 2 č. 1 a 2 odp. řádu a žalobkyně domáhá se výroku, že zajištění pohledávky žalované vkladem jejím v pořadí vymazaného práva zástavního za pohledávku První o. záložny v B. jest proti ní neúčinným a že žalovaná jest povinna trpěti, aby z výtěžku dražby ideální polovice nemovitosti Antonína O-a st. byla uspokojena pohledávka žalující v pořadí před touto pohledávkou žalované. N i ž š í s o u d y zamítly žalobu, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Předpis § 469 obč. zák. poskytuje dlužníku právo, aby si v pořadí zaniklé pohledávky dal vložiti zástavní právo pro novou zápůjčku do výše původní pohledávky. Toto právo nemůže zadnějšími věřiteli býti bráno v odpor nebo mařeno, ledaže by se dlužník na základě zvláštní úmluvy vzdal tohoto práva v jejich prospěch, což žalobkyně ani netvrdí, anebo že by šlo skutečně o právní jednání učiněné na oko na škodu zadnějších věřitelů. V té příčině je zjištěno, že o žádné právní jednání na oko nešlo, že naopak šlo o to, aby byla umožněna dlužníkům jich životní existence použitím výše dotčeného práva uzavřením nové zápůjčky potřebné na výživu dlužníků, kterou dočasně jim poskytoval Dr. S. zálohou z vlastních prostředků, při čemž nabídl žalované záložně jistotu tím způsobem, že jí celou valutu ponechal jako svůj majetek v depositu jako záruku, až dojde úhrada z kupní ceny pozemku, což očekával do jednoho roku, dav si nároky dlužníků na vyplacení valuty postoupiti. Tento účel záchrany sleduje právě ustanovení § 469 obč. zák. O nějakém jednání na oko řeči býti nemůže, když je takto zjištěno, že valuta byla dlužníkům vyplacena, a to zálohami poskytovanými Dr. S-em, a proto jemu dlužníci svůj nárok na vyplacení valuty proti záložně postoupili. Tím, že dlužník použil práva plynoucího mu z ustanovení § 469 obč. zák., nebyli zadnější věřitelé poškozeni, neboť podle skutečného stavu musili počítati s existencí přednější hypotéky.

N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Žalovaná záložna nevyplatila ve skutečnosti Antonínu O-ovi st. částku 20.000 Kč podle dlužního úpisu ze dne 12. ledna 1931 hotově, nýbrž uložila ji na vkladní knížku vlastního vydání, znějící na právního zástupce Antonína O-a st.; vkladní knížka ta však nebyla vydána ani Antonínu O-ovi st., ani jeho právnímu zástupci, nýbrž zůstala podle úmluvy v úschově žalované záložny jako záruka až do úplného zaplacení částky 20.000 Kč a možného výtěžku z prodeje zavazené nemovitosti. Obsah dlužního úpisu ze dne 12. ledna 1931 neodpovídal tudíž skutečnému stavu věci. Smlouva o zápůjčce jest reální smlouvou, která podle § 983 obč. zák. vzniká tím, že se někomu odevzdají věci spotřebitelné s podmínkou, že může jimi podle libosti nakládati, ale že má po určitém čase vrátiti stejně téhož druhu a jakosti. Vyhotovala-li žalovaná záložna na částku zajištěnou na nemovitosti Antonína O-a st. jen vkladní knížku, kterou nechala ve své úschově jako záruku, až dojde úhrada za ně z výtěžku prodeje nemovitosti Antonínu O-ovi st., neodevzdala mu k libovolné dispozici ani částku 20.000 Kč, ani vkladní knížku, na níž byla tato částka uložena, neposkytla mu vůbec žádný úvěr a nevznikl Antonínu O-ovi st. dluh ze zápůjčky ani vůbec nějaký jiný osobní závazek proti ní, nýbrž bylo žalované záložně poskytnuto jen oprávnění dobývati částku 20.000 Kč z nemovitosti Antonína O-a st. proti závazku, že výtěžku má býti použito pro Antonína O-a k uvolnění vkladní knížky, již žalovaná uschovala pro jeho právního zástupce. Z toho je zřejmé, že jde o zástavní právo pro pohledávku neexistující a že celá transakce směřovala k tomu, aby část možného nejvyššího podání připadající na uvolněné zástavní právo pro zaplacenou pohledávku Občanské záložny v B. nebyla přikázána knihovním věřitelům za tímto zástavním právem jsoucím, nýbrž byla prostřednictvím žalované záložny vyplacena vlastníku hypotéky po případě jeho právnímu zástupci. Takové nakládání s uvolněným zástavním právem však nespadá pod ustanovení § 469 obč. zák., nesrovnávajíc se ani s jeho doslovem, ani s jeho účelem. Ustanovení § 469 obč. zák. poskytuje vlastníku hypotéky arciť právo, aby v případě, když zástavní právo zapsané na jeho nemovitosti zaplacením zajištěné pohledávky nebo jiným způsobem materiálně zaniklo, zabránil tomu, aby zadní věřitelé postoupili do pořadí uvolněného zástavního práva, uznává však jako prostředek k tomu jen takové nakládání s uvolněným zástavním právem, jímž byl právo to převedeno na novou pohledávku, neboť chce podporovati vyvazení půdy z dluhů použitím uvolněných zástavních položek k opatření úvěru za účelem konverse dluhů na nemovitosti váznoucích. Bylo však uvolněné zástavní právo, jako v souzené věci, převedeno na pohledávku neexistující, nebylo uvolněné zástavní právo přeneseno na novou pohledávku a nejde proto ani o výkon práva vlastníka hypotéky podle § 469 obč. zák. Proto nelze souhlasiti ani s názorem odvolacího soudu, že spornému převodu uvolněného zástavního práva nelze odporovati podle odpůrčího řádu. Šlo, jak již uvedeno, o převod zástavního práva již dávno uvolněného na neexistující pohledávku žalované záložny, a tato sama tvrdí, že částka 20.000 Kč nebyla vlastníku nemovitosti vyplacena jí samou, nýbrž

právním zástupcem vlastníka nemovitosti na úhradu jeho výživy po případě pohledávek palmárních. Tento převod uvolněného zástavního práva se dotýká jmění vlastníka nemovitosti potud, že jím byla zmenšena exekuci přístupná hyperocha zbývající po odečtení dluhů jdoucích před vnuceným zástavním právem žalobkyně. Proto může sporný převod uvolněného zástavního práva býti také předmětem odporu podle odpůrčího řádu, který jest zásadně přípustným proti všem právním jednáním, jež se týkají jmění dlužníka podléhajícího exekuci (§ 1, odst. 1, odp. ř.), a to bez rozdílu, zda odporující věřitel musil s konkrétní změnou ve jmění dlužníka počítati čili nic. V souzené věci jsou splněny i předpoklady pro aktivní legitimaci žalobkyně k odpůrčí žalobě ve smyslu § 9 odp. ř., neboť je nesporno, že žalobkyně vedla proti Antonínu O-ovi st. mobilární exekuci, která zůstala bezvýslednou, a že Antonín O. st. složil již v roce 1928 vyjevovací přísahu. Že Antonín O. st. má prý nyní vysouzenou proti svému synovi svoji životní pojistku na 6.000 Kč a že prý mu přísluší za žalobkyní pohledávka 3.000 Kč, nemá významu pro aktivní legitimaci, neboť vykonatelná pohledávka žalobkynina i s příslušenstvím činí více než 23.000 Kč. Také poživací právo Antonína O-a st. na nemovitosti nepadá na váhu, ježto exekuce na ně podléhá omezení podle § 330 ex. ř. a může kromě toho býti vedena jen vnucenou správou nebo vnuceným propachtováním (§§ 334 a 340 ex. ř.), tedy jen způsobem, který nemůže vésti k okamžitému uspokojení značné pohledávky žalobkyně. Žaloba odpůrčí, která jest opřena o ustanovení § 2 č. 2 odp. ř., byla také podána ve lhůtě stanovené v tomto předpisu. Je dále nesporno, že za zástavním právem pro zaplacenou pohledávku O. záložny v B. v částce 20.000 Kč, která vázne na prvním místě, je zajištěna pohledávka K. K-y v částce 3.109 Kč 50 h a za ní vnuceným zřízením zástavního práva vykonatelná pohledávka žalobkyně 23.000 Kč s přísl. Zatížená nemovitost byla, jak je dále nesporno, exekučně prodána a výtěžek činí jen 7.071 Kč 30 h. Z toho je zřejmé, že nebýti převodu uvolněného zástavního práva, váznoucího na prvním místě, na žalovanou záložnu, byla by vykonatelná pohledávka žalobkyně částečně uspokojena, ježto by se k uvolněnému, ale dosud nepřevedenému zástavnímu právu při rozvrhu nepřihlíželo (§ 470 obč. zák.), a že právě převodem, jemuž žalobkyně odporuje, bylo toto částečné uspokojení žalobkyně z nemovitosti jejího dlužníka zmařeno. Ježto je také nesporno, že Antonín O. st. částku 20.000 Kč, jež mu jeho právní zástupce vyplatil, spotřeboval pro svou výživu a pro vedení sporů, a nemá ani jiného majetku, z něhož by žalobkyně mohla dosáhnouti uspokojení stejně rychle a snadno jako z jeho nemovitosti, nemůže ani býti pochybno, že žalobkyně byla převodem uvolněného zástavního práva na žalovanou záložnu zkrácena ve svém právu na uspokojení a že je tudíž splněna také objektivní náležitost zkrácení věřitelů, stanovená v § 2, č. 2 odp. ř. Tohoto účinku převodu uvolněného zástavního práva musel si Antonín O. st. býti vědom hledě k hodnotě zavazené nemovitosti, která mu byla známá. Provedl-li jej přece, jednal v úmyslu zkrátiti své věřitele (rozh. č. 3079, 5145, 9813 Sb. n. s.), což ostatně žalovaná sama nepřímou připustila, zdůraznivši ve svých přípravných spisech, že pohnutkou jednání Antonína O. st. byla záchrana hodnoty uvol-

něného zástavního práva pro jeho výživu. Jde ještě o to, zda žalované záložně musel tento úmysl Antonína O-a st. býti znám. Tato otázka jest otázkou právní (rozh. č. 5283 a 9813 Sb. n. s.) a její řešení závisí na tom, zda dokazováním žalobkyně anebo jiným způsobem vyšly najevo skutečnosti, z nichž mohla žalovaná záložna při použití náležité opatrnosti (§ 1297 obč. zák.) poznati zkracovací úmysl Antonína O-a st. Dovolací soud, uváživ zjištěné výsledky sporného jednání, zejména skutečnost, že pohledávka žalované, na niž bylo převedeno sporné zástavní právo, neexistovala, má za to, že tomu tak jest. Žalovaná záložna, která jest peněžním ústavem a u níž lze proto předpokládati podle § 1299 obč. zák. kromobyčejnou znalost a pílí v otázkách peněžních a obzvlášť v záležitostech pozemkového úvěru, musela si této povahy transakce jí provedené býti vědoma a muselo jí býti nápadné, proč se ujednává zápůjčka, když valuta má zůstatí v její úschově jako záruka. Žalovaná záložna, která má s hlediska odpůrčího řádu tytéž povinnosti jako každá jiná osoba, měla proto vyšetřiti účel této podezřelé transakce a aspoň nahlédnutím do pozemkové knihy se přesvědčiti, zda tu nejsou knihovní věřitelé, jež budou provedením transakce poškozeni. Na tom nic nemění, že transakce byla navržena právním zástupcem Antonína O-a st., s nímž provedla úplně podobné transakce již dříve. Kdyby žalovaná záložna byla vynaložila tuto samozřejmou opatrnost, byla by musela poznati, že převod uvolněného zástavního práva na ni směřuje k poškození žalobkyně, a to tím spíše, ježto jí bylo známo podle odhadu nemovitosti na její podnět provedeného, že hodnota nemovitosti nestačí ani na úhradu částky 20.000 Kč zajištěné na prvním místě. Že právní zástupce Antonína O-a st., pro něhož byla vkladní knížka na 20.000 Kč uschována, dával Antonínu O-i st. a jeho manželce zálohy na výživu, nemůže žalovanou záložnu omlouvatí, neboť jde o skutečnost, jež závadnost právního jednání nevyvrací, nýbrž potvrzuje. Ježto tudíž jsou splněny všechny předpoklady žalobkyní uplatňovaného odporu podle § 2, č. 2 odp. ř., jest její žaloba odůvodněna.

Čís. 15861.

Vymáhajícího věřitele, který sám vydražil zabavené movité věci v exekuční dražbě, nevěda, že jde o cizí věc, exekutovi nepatřící, lze žalovati jen o vydání dražebního výtěžku. Byl-li odsouzen k zaplacení tohoto výtěžku, jest oprávněn při placení žádati od žalobce, jenž byl vlastníkem exekučně prodané movitosti, aby mu postoupil svá práva proti dlužníkovi s účinkem výkupu pohledávky (§ 1422 obč. zák.).

(Rozh. ze dne 25. února 1937, Rv II 172/35.)

Žalující firma tvrdí, že prodala Františku W-ovi elektromotor a vyhradila si právo vlastnické až do úplného zaplacení kupní ceny; že kupitel zůstal dlužen na kupní cenu 1.970 Kč; že mezitím byl motor Františku W-ovi žalovanou firmou exekučně zabaven a že žalovaná sama jej v exekuční dražbě koupila, ačkoli věděla, že motor patří žalující firmě.